

*„Inkább becsületben meghalni, mint becstelenül élni.”*

### A mártírhálált halt Szobonya Zoltán életútja

1909. november 7-én született Jánoshalmán. 1958. szeptember 29-én végezték ki szervezkedés kezdeményezése és vezetése vádjával.

Édesapja, a középnemesi származású búzafalvi Szobonya Pál banktisztviselőként került Jánoshalmára, édesanyja a község közéletében közmegbecsülésnek örvendő Zámbo család Ilona nevű lánya. Két fiatalabb fiútestvére volt, Béla gyógyszerészként, Pál pedig állomásfőnökként dolgozott. Mindhárman megjárták a szovjet hadifogságot, Pál a recski tábort is.

Szobonya Zoltán 1928-ban érettségizett, 1929-ben pedig behívták katonának. 1932-ben leszerelt, majd írnokként helyezkedett el Jánoshalmán, amely mellett magán úton tovább tanult, majd 1933-ban a debreceni Tudomány Egyetemen jogi diplomát szerzett, 1938-ban doktorált. 1942-ben feleségül vette Rumpf Katalint, három lánygyermekük született: Csilla 1951-ben, Emőke 1953-ban és Tünde 1954-ben.

1943-ig közigazgatási gyakornokként dolgozott Jánoshalmán, majd alispáni titkárként Zomborban. 1943-ban Bajára helyezték szolgabírónak, majd még ebben az évben frontszolgálatra hívták be. 1945. április 2-án – Mosonmagyaróvár térségében – tartalékos főhadnagyként került orosz hadifogságba, ahonnan 1947. július 2-án érkezett haza, majd Jánoshalmán járási főjegyzőként dolgozott 1949-ig. Ezt követően ügyvédjelölt volt egy jánoshalmi ügyvédi irodában. Az egyházi iskolák államosítása ellen ugyanis nyílt szavazáson foglalt állást, ezért az állami szolgálatból ki kellett lépnie. Mélykúti lakosként mindkét település lakosságát képviselte jogi ügyleteiben.

Az 1950-es években oltalma alá vette a „kulákokat”, saját költségeit sem kímélve Mélykúton 350 családot mentett meg a kommunista hatalom megtorló gépezetétől. Ennek értelmében egy 1955-ös ÁVH-s jegyzőkönyvben a következőt rögzítették róla: „Dr. Szobonya Zoltán Jánoshalmán, de főleg Mélykúton a kulákok védőszentje.” 1952 júniusában letartóztatták, mert nagyobb súlyú malacot vett a törvény szerinti megengedettnél, majd rendőri felügyelet alá került. Megalázó módon kitelepítették Mélykútról Dunavecseré, ahonnan majd 1953-ban szabadult a Nagy Imre konszolidáció következtében.

1956. október 26-án, a munkahelyén értesült arról, hogy a falu lakói – a budapesti események hírére – felvonulásra készülnek, ám őt a tüntetés kezdete előtt a honvéd parancsnokság vezetői letartóztatták, majd Gyurkó Lajos kijelölt parancsnoka, közölte vele, hogy bármi is történik a településen, személyesen őt

fogják felelősségre vonni. A tüntetésen követelte a nép Szobonya Zoltán szabadon bocsátását, amely október 28-án meg is történt. Még ezen a napon a jánoshalmi forradalmi bizottság tagjává és titkárává választották:

Október 29-én megalakították a Nemzetőrséget, amelynek köszönhetően a településen nem történt atrocitás. Október 30-31-én élelmiszert küldtek Budapestre, majd a forradalmi bizottság megfogalmazta a jánoshalmi 19 pontot, amely az országban megfogalmazott jogokat tartalmazta:

*„...a régi rendet régi formájában nem akarjuk, nem akarunk kizsákmányoló kapitalizmust, földesurak, gyárigazgatók, bankárok uralmát, de nem akarunk többé proletárdiktatúrát sem Nemzeti, keresztény és szociális társadalmik és politikai közegben kívánunk élni.”*

Részt vett a Független Kisgazdapárt és Polgári Párt szerveződésében is, majd nagyban közreműködött abban, hogy a november 4-i szovjet benyomulás napján Jánoshalma sem vállalta a fegyveres konfliktust a megszállókkal.

1957. február 8-án „*A demokratikus államrend megdöntésére irányuló szervezkedés kezdeményezés és vezetésének büntette*” vádjával letartóztatták, majd 1957 november 27-én a Kecskeméti Megyei Bíróságon Lengyel Zoltán szervezkedés kezdeményezése és vezetése vádjával első fokon halálra ítélte. A Legfelsőbb Bíróság, Mecsér József vezetésével 1958. szeptember 17-én jogerőre emelte az ítéletet, majd Kecskeméten, 1958. szeptember 29-én, 6 óra 30 perckor kivégezték. Az ítélet kötél általi halál volt.

A kivégzés előtti utolsó szavai ezek voltak: *Hazámért és Jánoshalma népéért!*

Hajagos Csaba